

استقلال فکری

(۴)

گفتیم قسمت دیگری از طرح ها برای مبارزه با غرب زدگی و تجدید حیات فرهنگ اسلامی تالیف و تدوین فقه اسلامی بصورت ساده و روان و کاملاً روزپسنده است.

مسئله‌های مدنی هستند، نظام حقوقی و اجتماعی اسلام بهترین نظام‌ها است ولی وقتی نسل امروز برای اطلاع از این نظام نداشته باشد این ادعای خالی چه اثر مثبتی خواهد داشت ؟ در دنیا تکیه وقت ، حداکثر ارزش خود را یافته برای یک دانشجوی حقوق مراجعه به

ده ها کتاب فقهی تالیف چند سال قبل که هم از نظر تدوین و هم از نظر چاپ ؛ وضع کاملاً فرسوده و خسته کننده وارد چند کتاب مشکلی است ؛ مخصوصاً با در نظر گرفتن اینکه چون فقه اسلام تدریجاً تکامل یافته است چه بسا برای بدست آوردن نظریه مشهور بین فقهاء در مسئله خاصی باید به هاب ها یا مختلف مراجعه نمود و این مشکل برای تمام آنها تکیه یافته سروکار دارند کاملاً مشهود است البته این وضع در بعضی از حقوق های دیگر هم موجود بود ولی عمل بطرز تدوین و تنظیم جدیدی که امروز در حقوق مرسوم است آنرا بر طرف نموده است .

امروز هر دانشجویی میتواند برای اطلاع از مسئله خاص در یکی از مکتبهای حقوق غربی به یک کتاب ساده مراجعه کند و در یک سطح متوسط علمش وضع مسئله مورد نظر را بدست آورد خواه ناخواه این وضع دانشجویان حقوق را از اطلاعات و تحقیق اسلام سرد نموده بالعکس به مطالب انواع مکتبهای حقوقی های غربی تشویق میکند ؛ این طبیعتی انسان است که تا مجبور نشود دنبال کار مشکل در پیچ و خم نبرود ، مسئول کار آسانتر و ساده تر میشود ؛ روی همین اصل اطلاعات نسل جوان امروز حتی و نسل مسلمانان از مکتب حقوق غربی بیشتر از فقه اسلامی است و به حکم قانون عرضه و تقاضا ، کتابخانهها و قرائتخانههای دانشکده ها و سایر مراکز عمومی هم انباشته از این کتب حقوقی غربی است اما از کتب فقه اسلامی کمتر در آنها وجود دارد .

وضع ما چنین است ؛ ما مسائل اطلاع از اسلام را در هیچ رشته ای در دسترس نسل امروز نگذاشته ایم و اگر مثل مسلمان می بینند طبیعت تحصیل کرده هر کشور به اصول و معارف اسلامی که اعتناست باید عدلت اساسی آن را در همین جستجو کنند که آنها بدستی از اسلام آگاه نیستند تا

آنجا که ما با نسل جوان تماس داشته‌ایم؛ آنها خیال میکنند اسلام یک مکتب فردی است که دعوت به گسستن از زیباییها و نشاطهای زندگی و اتخاذ یک روش منفی در رفتار میکند؛ این برای جوانان عقده ای است، آنها جویند؛ غرور و تمایلات دارند؛ نشاط زندگی دارند و میخواهند از این نشاط هر چه کاملتر استفاده کنند آنها اینطورند در حالیکه گمان میکنند اسلام با همه اینها مخالف و دشمن است، روی همین حساب اسلام را با ترقیات علمی و صنعتی موافق نمیدانند با اینوضع چگونه ممکن است به اسلام خوشبین و یا باور دهنده و علاقمند شوند؟

این وضع اسفناک معلول غفلت های خود مسلمانها در گذشته است و روی همین حساب ما از آنها نمیستیم که همه تصویرها و عقب مانند گیاه را آنها و تنها بگردن اسفناک میاندازند و حاضر نیستند بفکرت ها و قصورهای خود نیز در گذشته توجهی کنند و در سد جبران آن بآیند.

برای جبران این غفلت ها و قصورها در قسمتی از جهان اسلام (چند کشور عربی) جمعی از دانشمندان شیعه و سنی طرحهایی ریخته اند که ضمن گزارش اجمالی آنها در مقاله گذشته به مسئله تألیف و تدوین فقه اسلامی بصورت کاملار و زیستد اشاره شد.

این کتابها در عین علمی بودن به سبک جدید تدوین شده و مسائل مختلف فقهی را که در سراسر فقه پراکنده است ولی در حقوق امروز تحت یک عنوان جامع بحث میشود، تحت یک عنوان؛ جمع آوری نموده بطوریکه مراجعه کنندگان را از تتبع پر محنت فقهی که فقط در غور استعداد و توانایی دانشمندان فقه است بی نیاز میکند، البته اینکار برای اطلاعات بدوی دانشجویان است و مهم همینست که دانشجویان اولین مرحله مطالعه با دشواری روبرو نشود و گرنه راه تتبع بیشتر و عمیق تر همیشه باز است (۱)

- (۱) قسمتی از این کتابها که نگارنده موفق به مطالعه آنها شده بدین ترتیب است:
- «التشريع الجنائي الاسلامي مقارناً بالقانون الوضعي» ۲ جلد تألیف (عبدالقادر عوده)
 - «التنزیه فی الشریعة الاسلامیة» تألیف (دکتر عبدالرزاق عاصم)
 - «المسئولية الجنائية فی الفقه الاسلامی» تألیف (احمد فتحي یحیی)
 - «التقوية فی الفقه الاسلامی» تألیف () () ()
 - «الشرع الدولي والاسلام»

«النظام الاسلامی» تألیف (دکتر ابراهیم حسن و همکارانش)

«النظریات العامة للوجبات والقود فی الفقه الاسلامی» تألیف (دکتر صبحی محمد مانی)

«فلسفة التشريع فی الاسلام»

خوشبختانه این نهضت منحصر به کتب فقهی نبوده شامل تمام فرهنگ اسلامی به معنی کامل است یعنی در کشورهای مذکور تمام کتابها و اینکه در طول تاریخ چهارده قرن اسلام در رشته های مختلف علوم بوسیله دانشمندان متعدد برشته تحریر در آمده امروز با بهترین اسلوب چاپی و توضیحات رسا چاپ و در اختیار عموم گذارده میشود؛ پیدا است که نتیجه اینکار تجدید حیات فرهنگ اسلامی خواهد بود، افکار و عقاید و آداب و رسوم و سنن و قوانین و بالاخره کلیه آنچه تشکیل فرهنگ ملتی را میدهد در مورد مسلمانها از همین کتب ریشه گرفته و مسلمانها برای احیاء شخصیت اسلامی راهی جز اینکه این منابع را دوباره زنده کنند ندارند عقاید استوار و مستدل و قوانین مطابق طبع زندگی اجتماعی بشر، اخلاق معتدل و روحانی که در اسلام وجود دارد همه اینها در این کتابها متمرکز و موجود است و برای اشاعه و تقویت آنها هم باید همین کتابها را وارد زندگی ساخت.

ما وقتی بظلمت و تأثیر فوق العاده این نهضت مطبوعاتی اسلامی توجه پیدا میکنیم که تأثیر درک تاریخ گذشته هر ملتی را در آن ملت بخوبی دریافته باشیم، یک دانشمند اجتماعی بزرگ میگوید: «تاریخ برای اقوام مثل حافظه برای فرد شرط لازم شخصیت است» (۱) یعنی همانطور که شخصیت روانی هر فردی قائم بحافظه است شخصیت اجتماعی و ملی ادینی هر جمعیت و ملتی هم قائم به تاریخ گذشته آنها است اگر ملتی افکار و عقاید و آداب و سنن و قوانین و اخلاق گذشته خود را فراموش نموده با آن قطع ارتباط کند این ملت دیگر شخصیت ندارد و در برابر بیگانگان و فرهنگ آنها بدون تردید دچار خود باختگی و تبیت بلاقید و شرط و در نتیجه فناء خواهد شد.

* * *

موضوع جالب توجه دیگر تشکیل سمینارهایی برای تحقیق در مسائل نو ظهور حقوق غربی و بررسی وضع آنها از نظر فقه اسلامی است؛ میدانیم به تناسب تکامل تمدن در دو قرن اخیر در عالم حقوق مسائل و موضوعات جدیدی مورد بحث واقع شده مانند بیمه، انواع شرکت های سهامی و امثال اینها و اینگونه مسائل در فقه اسلامی سابقه نداشته و اینک که احتیاجات جوامع بشری ضرورت بحث از آنها را ایجاد نموده باید نظر و روش فقه جامع الاطراف اسلامی درباره آنها روشن شود و کیفیت رسائی حقوق اسلامی به احتیاجات روز عمیقاً مورد بحث قرار گیرد.

در بعضی کشورهای اسلامی برای بحث فقهی درباره اینگونه مسائل مهم و اساسی توجه و عنایت بیشتری مبذول میشود ما هم لازم است نسبت باین موضوع حیاتی اهمیت بیشتری داده و جلسات و سیمیناری برای بررسی اینگونه مسائل تشکیل دهیم.